

Les competències en l'àrea de ciències socials

Pilar Benejam Arguimbau
Professora emèrita
Universitat Autònoma de Barcelona

Diuen que l'edat dona benevolència, que és com dir capacitat d'entendre la manca de maduresa d'alguns i atribuir-la únicament a la complexitat de la vida. Potser necessito sumar encara més anys als que ja tinc per comprendre l'actual obsessió de l'Administració i d'un bon nombre d'experts en educació per trobar indicadors de rendiment que permetin establir nivells d'excel·lència, i així poder veure el costat positiu de la dèria per especificar més i més competències que serveixin per construir aquests indicadors.

El tema de les competències no és un tema banal, tanmateix no és més rellevant que d'altres que al llarg dels anys han centrat l'atenció prioritària i també exclusiva del món educatiu, en un seguit de «modes» que trasbalsen el sistema i extrapolen una aportació, com si tot el que ha fet fins al moment no tingués cap valor. Aquests canvis curriculars, proposats sempre des de l'Administració i presentats com una mena de pedra filosofal, contribueixen poc a donar la serenitat necessària per considerar les noves aportacions amb ponderació, de manera que serveixin per millorar o per repensar el que s'està fent en un procés de formació i adequació permanent. Potser aquesta maduresa que reclamem consisteix a situar cada tema de manera equilibrada en el conjunt que representa treballar per una educació de qualitat.

La proposta de treballar les competències insisteix en el fet que el coneixement escolar ha de ser integrador, actiu i aplicat, de manera que capaciti els alumnes per continuar aprenent al llarg de la vida. Que ara hom torni a reiterar en aquests temes resulta oportú i també semblava encertat fer un esforç per destriar aquelles capacitats que poden ajudar a aconseguir aquests objectius.

El que penso que és molt discutible és l'enfocament o filosofia que es desprèn d'aquest any competencial. Les propostes pedagògiques actuals semblen la contrareforma de la LOGSE i tornen a mostrar les profundes arrels d'una concepció que alguns creiem superada. Del discurs humanista basat en lemes com «dignitat humana», «igualtat, integració», «atenció a la diversitat», «preparació per a una ciutadania responsable», «atenció als conceptes, procediments i valors» s'ha passat a eslògans com «l'excel·lència», «la competència», «l'esforç», «la selecció» i «la quantificació». Aquest vocabulari tothom sap que és intencional i no enganya ningú; també queda clara aquesta evidència quan veiem com multipliquen els exàmens i les proves i com es tracten els resultats que en surten, comparant allò que és incomparable. Aquestes dades numèriques publicades pels mitjans de comunicació, amb molts d'escarafalls i sense matisos, sols serveixen, entre altres aspectes negatius, per fer més gran la distància entre les escoles públiques i les privades, que tor-